

1794 Tunge stunder i Lånke

Dette kapittelet tar sitt utgangspunkt kun i gamle Lånke herred.

Jeg skal ta for meg noen eksempler på familier som hadde såkalte ”tunge stunder”. Selv om enkelte også i dag har opplevd lignende tilfeller - blir det med våre ”en-komma-noe” i barneantall pr. familie - en helt annen dimensjon der hvor mora gjennom flere år mister en unge hvert år, mens en ny kommer til - eller er på vei. Ei tung bær på tunge skritt. Slik gikk nok verden videre, om ikke akkurat fremover for de tunge mødrene.

I 1887 slår John og Karen seg ned på Søre Eidum, og stifter bo. I løpet av 20 år skulle Karen gå gravid hele 14 ganger. Det ble mange tunge stunder på Eidum. Av sin store barneflokk mistet de to som ”barn”, en som 11-åring, en som 13-åring, en som 20-åring, en som 23-åring, en som 30-åring, en som 31-åring + 2 utvandret til Amerika. Mellom 1916 og 1922 var det skumle sykdommer på vandring i dalføret.

Hundre år tidligere hadde omtrent det samme skjedd på Nedre Eidum, der en annen John Johnsen Eidum gjennom to ekteskap synes å miste flere av sine 12 barn. Ved barnedåp blir hele tre gitt samme navnet. Da de i tillegg mistet sine tre siste, blant annet et tvillingpar på 6 år, måtte nok ekteparet vandre til kirkegården med halvparten av sine barn. Noen år senere skulle det samme skje med barneflokk til Haftor og Marit på Nedre Eidum.

På Øystre Eidum møter vi Ola Johnsen Eidumsgjerdet, f. 1728. I 1763 mister han kona si, Sigrid, og han gifter seg året etterpå med Ingeborg Larsdatter. Tre med navnet Sigrid blir døpt i disse tider på Øystre Eidum, og en i neste ledd. Da hadde sønnen, Hågen - overtatt gården. I hans familie blir også tre gitt det samme navnet, nemlig Erik. Det var ikke uvanlig at neste barn som ble født fikk navnet fra et annet barn som nettopp hadde dødt.

På Eidumstrøen, under Eidum, bor i siste del av 1700-tallet Torgeir og Beret. Det er ikke lett å si hva som skjedde på husmannsplassen. For Beret skulle livet bli svært så tungt. Torgeir og Beret får ei datter i 1783 som de døpte for Helga. I følge protokollene dør hun som 11-åring, og blir gravlagt den 18. april 1794. For en familie på denne tiden var dette ingen uvanlig hendelse, ja, faktisk var det noe ”en måtte kunne regne med” – dessverre. Stor barnedødelighet - store ungeflokker. Livsforsikringen påløp kontinuerlig. Men det som derimot gjorde tapet av dattera noe uvanlig, er at det skjer samtidig som faren, han Torgeir, dør 43 år gammel. Far og datter blir gravlagt samme dag. Tilbake sitter enka Beret med tre barn. Det ene, Gunhild - er kun 1 år. Hun dør som 12-åring i 1805. Det andre, er den 11-årige Dåret (muligens tvillingsøster med Helga) – og det siste er den 9 år gamle Thomas. Han ble underoffiser, og veteran fra ufredsårene. Påkjennningene ble kanskje for store. Han dør allerede i 1821, Dåret flytter ut - og mor Beret sitter alene i sin stue. I følge Stjørdalsboka hadde husmannsplassen kun ett hus. Beret dør knapt to år senere, den siste søndagen i januar 1823.

Så tar vi oss en tur til Stor-Lånke, og den kjente Ole Lunke - stortingsmannen -. Han hadde en sønn, en annen døde som toåring. Denne sønnen, Josias, ble født i 1800 og tok knapt over farsgården. Han hadde trolig svak helse, og døde som 34-åring. Den 31.mai 1824 giftet han seg med Kirsti Olsdatter Stokke. Josias hadde før den tiden to barn utenfor ekteskap. Med Kirsti fikk Josias sønnen Oluf som skulle overta gården i juli 1861. Men før den tiden hadde gården et mellomspill av ”tunge stunder”. To år etter at Josias dør i 1834 kommer Henrik Johnsen Bang inn som husbonde på gården. Han gifter seg med enka Kirsti den 9.juni 1836, som på den tiden venter hans barn. Den 22.november det året får det nye ekteparet på Stor-Lånke tvillinger. Den ene kalte de John, den andre for Mali. Dessverre dør de samme dag. To år senere kommer Anna Marta til verden. Hun ble den eneste av dette ekteparets barn som fikk vokse opp. I mars 1841 melder en ny John sin ankomst, men han dør 6 måneder senere. Den 9.juli året deretter kommer John den tredje som en av et nytt tvillingpar. I løpet av kommende vinter er også begge disse tvillingene døde. Motgangen var stor. Den 16.desember ti år senere sovner Kirsti inn. Hun hadde satt 10 barn til verden. Kun 4 av disse nådde voksen alder. Den 9.desember 1860 omkom ekte- og enkemannen Henrik. Han mistet livet under plankekjøring da lasset veltet over ham.

Som nevnt ovenfor overtok så Oluf gården. Han giftet seg med den 18-årige Sara Haftorsdatter Eidum i mai 1860. De skulle få tre barn med navnet Karen, to med navnet Johanna og to med navnet Josias, underforstått: de mistet minst fire barn.

På Hellesås, en husmannsplass under Hell bor på 1800-tallet Mali og John Johnsen Hellesås. De skulle få leve et langt liv, - Mali hele 93. De fikk ti barn, hvorav halvparten dør som småbarn.